

Časopis s podobami za slovensko mladino.

S prilogo „Angeljček“

Štev. 11.

V Ljubljani, 1. novembra 1903.

Leto XXXIII.

Zadnji cvetici.

Pozdravljam, zadnja te cvetica,
 Ki tožno tod povešaš lica —
 Pozdravljam!
 Po noči slánica bo pala,
 Prenežni cvet bo tvoj končala
 Nocoj . . .
 Ne bo pa rasti umorila,
 Četudi cvet ti bo sklonila,
 Nocoj to noč,
 Pod zemljo kal bo počivala,
 Ko zima bo čez plan divjala
 In sopla mraz.
 A ko se vigred vrne zala,
 Iz zemlje spet te bo prizvala,
 In spet se bodeš razcvetela
 In lepše kot kedaj dehtela . . .

I v meni je cvetica cvela,
 Da zemlja lepše ni imela,
 Ni imela . . .
 Ah, nada krasna se je zvala,
 Cvetica v prsih moja zala.
 A slana je strupena pala
 In cvetko nade pokončala,
 Pokopala . . .
 Če še kedaj se bo vrnila
 Tu v prsi moje vigred mila,
 Da bo mi nada oživela
 In vnovič lepše se razcvela —
 Ve On, ki cvet iz zemlje kliče
 In drami iz grobov mrličje.

Slavko.

Jeseni.

Kakó otožno golo drevje
 Vrhove svoje v zrak moli;
 Utihnil ptičev ljubki spev je —
 Zdaj grob tihoten gozd se zdi.

Saj táko je i srce moje:
 Samotno kot jesenski gaj;
 V njem spev veselja je utihnil —
 Oh, pridi spet, mladost, nazaj!

Osojski.

Malka.

(Slika. Spisal E. Rubin.)

III. Prevara.

V nedeljo Malke ni bilo med berači zunaj mesta na izprehajališču in vsi so bili tega veseli.

„Vendar ni tiste pritepenke“, govorili so, „danes bomo vsaj kaj dobili, da ne prestreže ona vsega . . .“ Ljudje so šli mimo z istimi prezirljivimi obrazi, z istim godrnjanjem, ki je Malko tako bodlo v srce. No, danes ni bilo Malke. Cel teden je hodila po gozdu in delala šopke. Takrat je sijala pomlad po deželi, lepa, cvetoča, mila, kot je samo pomlad. Prinesla je bila s seboj cvetja in vse je cvetelo. V gozdu so dišale šmarnice, skrite pod tihim grmom. In Malka je našla vse in delala šopke, lepe, lične, duhteče . . . Zdelo se ji je, da so popolnoma taki, kot jih je delal tisti vrtnar, ki je bil prijatelj njenega strica, samo da je on imel umetne rože, ki niso nič dišale, njene pa so bile prave, in iz košarice, kamor jih je zlagala, razširjal se je daleč naokoli lep, prijeten duh različnih cvetk. Res je imela Malka spretnost za šopke. Kar sam se ji je naredil lep šopek, in cvetka se je tako pridala cvetki, da je bilo veselje pogledati. Ko jih je prinesla domov, kregala se je gospodinja :

„Kaj si vsega ne izmisli ta prevzetnost! Delo, delo, pa ne rože. Prat boš šla z menoj, če ne, ti vse pomečem skozi okno.“ Malka je morala iti prat in delala je pridno; proti večeru pa je šla zopet v gozd in naredila novih šopkov. Komaj je čakala nedelje, a bala se je gospodinje, da ji ne bo hotela dati boljše obleke. Cel teden je sanjala o nedelji.

Ko sta prišli z gospodinjo od maše, je rekla gospodinja :

„Le preobleci se, pa pojdi . . .“

Malko je zbolelo pri srcu.

Vsako nedeljo ji je tako govorila gospodinja, in zdelo se ji je, kot da ji vsaka beseda reže srce. „Danes bom prodajala šopke, boste videli, da bo še boljše“, rekla je Malka s tresočim glasom, ker ni bila navajena ugovarjati in je vselej ubogala, kot so rekli drugi.

Gospodinja jo je grdo pogledala.

„Šla boš!“ rekla je, „kaj si boš izmišljevala. Boga zahvali, da ti kdo kaj dà.“ Malko so zalile solze. Zdelo se ji je, da je vse uničeno, vse njene sanje in nade.

„Ali, bo še boljše, še več bom dobila, čisto gotovo . . .“ prosila je. Gospodinja je pomislila. Dobro se ji je zdelo, če bi dobila še več.

„Pa moram obleči to obleko, ker bom med boljšimi ljudmi“, izpregovorila je Malka boječe.

„Kajpak“, zaupila je gospodinja in izbulila oči, kakor takrat, kadar je pila čaj z rumom. „Kdo ti bo pa kaj dal, če ne boš po beraško oblečena? Ravno taka boš šla, če ne, pojdi pa na cesto med berače, pa se v ospredje

postavi in glasno prosi, da več dobiš. Saj ti ni treba, trot, tam zadaj stani, da vse drugi poberó . . .“

Malka je zajokala. Mimo je prišla ženska, ki je stanovala njim nasproti. „Kaj pa joka?“ je vprašala.

„Boljšo obleko hoče, da bi šla rože prodajat“, je odgovorila nevoljno gospodinja. Tudi stric se je od nekod približal, ker tisti dan ni pometal po cestnih ulicah. „I, pa ji pusti, če si upa kaj narediti“, je rekla ženska.

„Seveda, da še to obleko zanosi; ali ji bom jaz novo napravljala?“

„Saj ne bo vsega konec“, je rekel stric in šel nevoljno mimo.

„Tako? Le potuho ji dajajte, kot da že zdaj ni zadosti prevzetna.“

Malka je zajokala. Težko ji je bilo. „Saj ti bo prinesla denarja“, rekla je ženska.

„Kaj prinesla? Kje, od kod?“ vpila je gospodinja. „Kaj pa kaj prinese? Mi jo redimo, pa po naše bo delala! Tisto na vodi zapravi. Vi menda veste, kaj prinese . . .!“

Ženska je odšla. Malka je bila zopet sama.

„Pustite me“, je začela prositi, „prinesem vam dosti vsega . . .“

Gospodinja je molčala. Stric je pa zopet prišel mimo.

„Tako pusti jo! Malka, le idi,“ rekel ji je z resnim, nenavadnim glasom.

Gospodinja je odšla brez besede.

Malka se je utolažila. Globoko je vzdihnila, potem pa vzela košarico in odšla.

Popoldne je bila na vrtu gostilne. Šla je od mize do mize. Ljudje so gledali na njene šopke s preziranjem in se ozirali na drugo stran. Le malo-kdo ji je dal krajcar za šopek. Približevala se jim je boječe in ponudila: „Želite?“ Vsak je pogledal in se obrnil na drugo stran in zapovedal nov vrček piva. Šmarnice je prodala kmalu nekim gospodičnam, ki so hotele dati za vse dva krajcarja. Dale so ji potem groš . . . Druge šopke pa je nosila dolgo okrog. Prešla je vse vrte in gostilne; ljudje so pili, peli in živeli veselo. Kdo se je brigal za njo in njene šopke? Zdelo se ji je, da so to isti obrazi, kot jih je gledala na izprehajališču, ko so šli mimo nje; a bila je srečnejša, ko se je spomnila, da ne prosi zastonj, da prodaja, da si zasluži krajcar pošteno. Bolelo jo je samo, da so prezirali njene šopke, ki so se ji zdeli lepi, ki jih je tako ljubila, da se ji je jih zdelo kar škoda, ki jih je cel teden zbirala in se trudila, a ljudje jih sprejemajo s tako trdosrčnostjo. Bližal se je večer, in imela je še malo izkupljenega. Bala se je iti domov. Že jo je obšla misel, da stopi zopet med berače, da tam nadomesti, kar je zamudila. A njen sklep je bil trden: nikdar več tja. Upala je, da se že kako obrne na boljše. Zašla je na vrt, kjer je bila veselica. Tam je prodala mnogo, in ljudje so ji bili prijazni. Dober, star gospod ji je dal velik kos kruha, in neka gospa ji je vrgla pečenke v košarico. Malki so lezle solze veselja iz oči. Padla bi bila pred dobre ljudi, povedala bi jim bila vse in jih prosila, naj ji pomagajo, da si bo upala domov; a obenem bi se zahvalila za njih dobrosrčnost. Vpraševali so jo, kdo da je, in ona je mogla povedati le na pol. Če bi jo hoteli spoznati, morala bi bila praviti vse, vse

na dolgo in široko . . . Ostalo ji je še šopkov, in šla je še dalje. A sreča ji ni bila mila. Povsod isti obrazi. „Kaj pa imaš, dekle?“ izpraševali so. „Šopke, če želite?“ In odgovori so bili različni.

Eni so rekli:

„E, čemu, škoda denarja.“

Drugi:

„Saj je že vse uvelo! To ni za nič!“

In zopet drugi se sploh niso zmenili in so se jezili, da jih moti pri veseli družbi, ob polnih mizah, ko človek misli na vse drugo kot na berače.

Zvečer je šla Malka domov in čudno ji je bilo pri srcu. Nič ni bilo. kot si je mislila. Ko bi ne bila zašla na tisti vrt, bilo bi vse izgubljeno, in doma bi bila tepena, in prihodnjo nedeljo bi morala zopet med berače. Bala se je domov, ker je mislila, da se bo vračala vesela, da bo dokazala gosposdinji, kaj zna. S kakimi upi je šla zjutraj od doma! Sklenila je, da dá beli kruh in pečenko takoj gosposdinji, da ji morda prizaneše. Preštela je denar in bilo je toliko, kot ob slabih dneh na izprehajališču. Drugič bo lahko več, mislila si je Malka, in sklenila je, da bo nadaljevala, da bo prosila strica, da se bo potegnil zanjo. Čutila se je prevarano, a nade v srcu niso izginile. Bilo ji je, da bi se izjokala. Zakaj ni bilo tako lepo, kot si je mislila . . .? Včasih so ji rekli, da ne spada med te ljudi. Kako bi bila srečna, če bi bilo, kot si je mislila.

Malka je prišla domov. Gosposdinja je ni pogledala.

„Kako je bilo?“ vprašal je stric.

„Dobro, bo že boljše“, odgovorila je Malka in položila kruh in pečenko pred gosposdinjo. Gosposdinja je čudno pogledala. „Kakšna je pa obleka, vsa zmečkana“, je zavpila. „Več je škode na obleki kot vse, kar si prinesla!“ Pri tem pa je jedla hlastno pečenko s kruhom. Denar je dala stricu.

„Samo to?“ je rekel. „Saj je komaj za tobak.“

Malko je zbodlo v srce in dve solzi sta ji skočili iz oči. Kdo bi rajši kot ona, da bi bilo boljše, a pomagaj si, če ni.

„Saj sem rekla“, je vpila gosposdinja. „Cel dan je hodila, cel teden zapravila, vso obleko izpridila, pa za tak nič!“ No, hujše burje ni bilo. Gosposdinja je bila čudno potolažena s pečenko in kruhom. Dala ji je celo čaja za večerjo.

Po večerji je rekel stric:

„Prav je. Beračica ne boš. Le še pojdi z rožami.“ In gosposdinja je grdo pogledala. „Pa ne v boljši obleki, raztrgana, če hočeš“, rekla je.

Malka bi bila najrajša objela strica. Tista teža, ki je ležala na njeni mladi duši, je bila izginila kot megla v jutru. Torej med berače nič več. In njena duša je iznova zasanjala zlate sanje, lepše in lepše, in sanjala jih je celo noč, cel teden. V nedeljo pa je zopet morala jokati, da je dobila obleko, a tistikrat ji je šlo že boljše. Zvečer je prihitela vesela domov in ko jima je dala denar, je rekla gosposdinja:

„Le daj, saj si zapravila obleko. V čem boš šla pa k birmi? Sama si spravi skup; zadosti si stara, pa si pomagaj, ko praviš, da si znaš.“

IV. Botra.

Tisto leto je šla Malka k birmi. Pripravljali so se v šoli. Malka se je veselila. Preteklo leto je videla svojo prijateljico-birmanko. Koliko je imela! Botra ji je kupila vsega, polno culo lepega, lepega, kdo bi vse naštel. Prijateljica je bila v lepi beli obleki z vencem na glavi, zlat križec za vratom. Vse so ji napravili starši in botra. Tudi jaz bom taka, mislila si je Malka, a nekaj ji je grenilo misel. Sama si bo morala zaslužiti, in kje bo nje botra, da ji napravi take lepe reči? Kako lep dan je to za srečne otroke! Kadar se je Malka spomnila na to, delala je šopke še bolj lepe in jih prodajala še bolj uljudno, saj je delala zase, za birmo.

„Kdo bo pa moja botra?“ je vprašala strica.

„Kar ti bodi“, rekel je stric gospodinji.

„Še tega se manjka. Ali nimam že itak zadosti sitnosti ž njo?“ je rekla.

In Malki se je tudi čudno zdelo, da bi ji bila gospodinja botra, ko bi ji gotovo ne kupila ničesar . . . In tako bi ji splavalo tudi to veselje po vodi.

Nekoč ji je rekla gospodinja:

„Kdo ti bo pa za botro, ko si beračica?“

Malko je zbolelo. Vstrašila se je, da si je mislila take lepe reči o birmi in se primerjala z drugimi, ko je pozabila, da ona ni kot druge.

„Ti ji oskrbi“, rekel je stric, „kaj si bo sama?“

„Ah, kaka sitnost je s tem otrokom!“ godrnjala je gospodinja.

V sredo zvečer jo je vzela s seboj.

„Pojdi, obleci se v boljše, greva botro prosit.“ — Malka je bila vsa vesela. Ko se je oblačila, je stopila pred njene oči podoba botre, dobre ženske, ki je kot druga mati in dá vsega lepega in dobrega.

Šli sta. Gospodinja ni po poti nič govorila. Prišli sta v predmestje in gospodinja je zavila v velika vrata. Tam je stanovala njena prijateljica branjevka. Ko sta vstopili, pospravljala je jerbese in tožila:

„Glej, kako imam razvlečeno. Kaj pa bi?“ „Eno sitnost mi spravi z glave. — Za botro mi pojdi.“

„Komu?“

„Tile“, rekla je gospodinja in porinila predse Malko, ki se je vstavila boječe za njo.

„Kaj?“ začudila se je branjevka, „ali se ti meša?“

„E, bogata si, otrok je revež, dobro storiš, imaš zasluženje“, je rekla gospodinja. Malka še ni nikdar slišala gospodinjo tako govoriti.

„Kajpak, še tega se manjka. Bogata, bogata; kaj bo pa za starost? Ko bi bil lep otrok, ne rečem, tako pa . . . Saj imaš sorodnike, ali pa ti pojdi . . .“

Malko je zbolelo v dno duše. Tako botro so ji določili! Zdaj je umela, kakšna bo njena birma, in vse njeno veselje je šlo v nič. Saj ji še nihče birme zavezati ne bo hotel, nikar, da bi ji še kaj kupil zraven.

„Kakor hočeš, no“, rekla je gospodinja in se nejevoljna obrnila. Malka je šla pred njo.

„Poglej, zdaj se ji pa še za malo zdi“, je rekla branjevka zbadajoče. „Diše vam moji denarji, pa jih ne boste jedli. Vsak berač bi se pri meni usadil.“

„Saj nič ne rečem“, je rekla gospodinja in odšla. Malka je slišala za seboj še vpitje in godrnjanje branjevke. Spomnila se je na dni, ko je stala v drevoredu med berači in so ljudje godrnjali . .

„Zdaj pa le sama išči, jaz ne grem nikamor več“, je rekla gospodinja, ko sta šli domov. Malki je bilo hudo in solze so ji kapale po poti . . . Nihče je ne mara, sramujejo se je, ker je beračica.

Ko sta prišli domov, je vprašal stric:

„No, kako je?“

„Noče! In zdaj iščita vidva“, je odgovorila gospodinja in si začela kuhati čaj z rumom. Stric je kadil tobak in mislil. Malka pa se je zatopila v misli o botri.

Drugi dan je rekel stric:

„Treba bo poiskati, čas prihaja. Saj ni treba daleč hoditi. Domačo hišno gospodinjjo bomo prosili. Rada dobro stori.“

„Le prosi“, je rekla gospodinja in stric je odgovoril junaško:

„Saj bom!“

Domača hišna gospodinja je bila stara, dobra žena, a skopa in preudarna . . . Pod streho je imela celo staro ženico zastonj na stanovanju, da ji je postregla in opravila težje stvari.

Malka je cel dan mislila o novi botri. Ona si jo je nekdam drugače mislila; a Bog, če bo hotela . . .

Zvečer sta šla s stricem po dvojnih stopnicah k hišni gospodinjji. Stric je potrkal in ponižno vstopil, vodeč Malko za roko.

„No, kaj pa vi?“ je vprašala gospodinja precej prijazno.

„Za malo nadlego bi prosil, gospa, pa ne vem . . . Težko vam ne bo, malenkost je, a človeku storite dobro, in Bog bo plačal obilo. Za botrco pojte, če vam je mogoče . . .“ Tako je govoril stric.

Gospodinja, polgosposka žena, je pomislila. „Nakopljem si berača na glavo“, si je mislila, „in obleko ji moram napraviti, če ne, me je še sram, in potem ne bom nikdar prosta beračije. Boljše je, da se izognem s prvim, kot potem.“

„Prav rada bi“, je rekla, „a jaz nisem zdrava in ne utegnem . . .“

„Pa pošljite namestnico“, svetoval je stric.

„Bi že, pa je tisto tako sitno. Saj gotovo lahko dobite boljšo, kot sem jaz.“

„Ne moremo, ne moremo, saj veste, kako je, gospa“, prosil je stric in jo začel nazivati z gospo.

„Meni je res zelo nerodno, da ne morem ustreči“, izgovarjala se je hišna gospodinja. „Gotovo bi rada, ker smo domači“ . . .

„Da, ker smo domači“, je ponovil stric.

„ . . . In ker ste že dolgo v hiši, pa res ni mogoče“ . . .

„Storite to dobroto! Otrok je revež, je brez staršev“, prosil je zopet stric.

„Ni mogoče“, izgovarjala se je gospa. „Vse, kar hočete, a to res ni mogoče.“

„To je sitnost in hudo je“, rekel je stric in se popraskal po glavi. „Pa bi vsaj za obleko malo“ . . . opomnil je po premisleku.

„Tisto bi že, ne rečem, malo. A so stroški, večni stroški. Zdaj davek, zdaj poprave, zdaj zopet to in ono. Težko res storim, pa bi že malo, par krajcarjev, če vam bo sila.“

„Pa vsaj to“, rekel je stric in se obrnil.

Tako ju je odpravila hišna gospodinja.

Malki je bilo hudo. Videla je, da jo povsod prezirajo, da je ne marajo, ker ni bogata in lepo oblečena.

Stric je šel žalosten po stopnicah in godrnjal:

„E, skopa je, skopa“ . . .

In ko je prišel v sobo, je rekel:

„Nič ni; pa ne boš šla“ . . .

Malka je zajokala. Kaj je vse sanjala že cele tedne o birmi, o lepoti v cerkvi, ko bo stala v beli obleki, tam, kjer drugi bogati, v isti vrsti, morda skoraj ravno tako oblečena — a zdaj ni vse nič!

„Ah, kaka sitnost!“ je rekla gospodinja, ki je ravno pila čaj z rumom, „še birme ne more odpraviti. Le poišči si botro, pa boš šla. Midva sva že storila svojo dolžnost.“

In potem je bilo tiho cel večer . . .

Malka je mislila samo o botri. Kje naj jo išče ona, otrok, beračica, ko drugim vendar očetje ali matere poiščejo botre. Da, a ona nima niti očeta niti matere, in zato je tako, da nima kdo poiskati botre, a da niti nihče noče iti za botro . . . Malka je tiho molila in molitev ji je včasih prehajala v jok. Pozno v noč je med molitvijo in jokom zaspala, potem pa je sanjala o botri . . . Bila je velika gospa, lepa, visoka, bogata. Tudi ona, Malka, je bila lepo oblečena. Lepo je bilo v cerkvi, zunaj pa je še videla, kako jo čakajo z darovi, lepimi, bagatimi, kot jih ni še videla nikoli. In to so bile sanje celo noč . . .

V. Kako se je končalo.

Malka je večkrat zahajala, posebno v zadnjem, času s cveticami v hišo gospe Tratnikove. Dobra gospa je bila to. Ko je prišla Malka prvič, in jo je zagledala, prišla jo je za brado in jo izpraševala po materi in očetu. Malka je žalostno odgovarjala.

„Nimaš očeta?“ vprašala je gospa.

„Ne, nimam.“

„Nimaš tudi mame ne?“ vpraša jo zopet gospa.

„Tudi ne“, odgovorila je tresoč Malka, deloma ob spominu, da je tako sama na svetu brez očeta in brez matere, deloma pa iz hvaležnosti, da se še dobi tako dobra gospa, ki se pobriga zanjo.

„Ubogi otrok!“ je rekla gospa, „kako pa živiš?“

„Pri stricu sem“, rekla je Malka.

„Kaj pa je stric?“

„Po cestah pometa.“

„Kdo ti pa knha?“

„Gospodinja.“

„Kaka gospodinja?“

Malka je povedala, kako je dobra gospodinja, da jo redi že od mladih let, in kako živita pri nji s stricem.

Gospa ji je dala jesti in ji dala tudi v košek potice.

„Zdaj pa pridi vsak dan“, rekla je gospa.

Malka ji je poljubila roko in gredoč po stopnicah nazaj se je sesedla in se zjokala od veselja.

Od tedaj je vsakokrat prihajala k Tratnikovim. Dobila je vedno kaj, in gospa jo je pogladila in govorila ž njo, kot ni doslej še noben človek govoril, prijazno, milo, ljubeče . . .

„Taka bi bila moja mati“, je včasih mislila Malka in solze so jo oblile.

Gospodinja jo je pustila hoditi k Tratnikovim, ker ji je Malka vselej prinesla kaj domov. Tako je bilo tisto, o čemur je sanjala nekoč Malka.

Cvetlic ni več prodajala, učila se je za birmo. Tako so zahtevali v šoli . . . Tedni so tekli — botre ni bilo in nihče ni imel skrbi . . . Sama, sama . . . A kako, kam? — A vse se je izpremenilo.

Nekoč je prišla k Tratnikovim. Gospa se ji je smejala.

„Kaj ne iščeš botre, Malka?“ vprašala je gospa.

„Da“, odgovorila je Malka in dve solzi sta ji planili na lice, kakor vselej, kadar se je spomnila, da se bliža birma, da se druge bahajo z botricami, a ona, da je brez nje, ker je reva, zapuščena brez očeta, brez matere. „Kaj ne maraš mene za botro, Malka?“ vprašala jo je gospa.

V Malki je srce zastalo. Padla je pred gospo in zaklicala:

„Gospa . . .!“ in s solzami je poljubovala roke svoje dobrotnice.

* * *

Kako lepa je bila takrat Malka ob birmi! Ej, da bi jo bili videli! Kakšen srečen dan . . . Menda ni bil nihče srečnejši od nje.

Gospodinja si je doma molčé vrela čaj z rumom in ni nič govorila. Mogoče ga je v jezi tudi razlila. Stric je kadil pipo pred hišo na dvorišču, pokašljeval je in godrnjal:

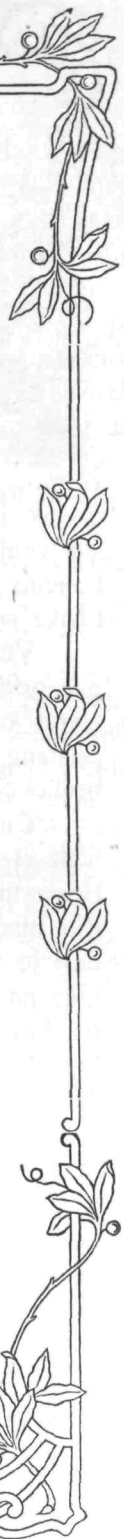
„Pa si je opomogla, reva, jaz ji nisem mogel. Bog ji daj srečo, nesrečnemu otroku!“

Hišna gospodinja pa je bila vesela, da je ni nobeden nadlegoval za tistih par krajcarjev, ki jih je obljubila za obleko; vse je namreč napravila gospa Tratnikova.

Povest je taka kot bajka, čudna in lepa. Ej, ko bi vi videli sedaj Malko. Pri Tratnikovih je. Z Bogom, čitateljčki moji! Vidimo se na drugem mestu. Tam vam bom povedal . . .

Čuvajeva Lizika.

(Spisal Kompoljski.)

No, takega - le otroka pa ne dobite izlepa, kakor je ta Lizika. To vam je kakor živo srebro. Niti minute ne more biti mirna. Ali se igra s svojo punčiko, deva jo v zibelko in zopet jemlje iz nje; ali ji popravlja obleko, ali se lovi z muciko po hiši, ali pa podi okrog hiše male jarčice, katere so ji dali letos botra. Dostikrat jo dobite tudi v hiši pri dedku. Dedek so čevljar, in Lizika jih često gleda, kako krpajo obutev. Pa tudi takrat ne more biti mirna. Vsako čevljarsko orodje hoče imeti v rokah in vedno izprašuje dedka o tem in onem. Dedek ji nekaj časa odgovarjajo rado-
voljno. Ker pa Lizika vpraša po vsaki stvari gotovo desetkrat, se tudi dedek naposled naveličajo in molčé. Ona pa ne odneha, ampak vedno sili vanje, prijema ostre nože, šila in drugo čevljarsko orodje. Dedeka končno mine potrpežljivost, pa jo zapodé iz sobe. Za nekaj časa pa pride Lizika spet nazaj, in dedek so zopet prijazni ž njo.

Včasih pa Lizika odide na vas in se ondi igra z deklicami. Takrat se pač oddahnejo dedek, ako je ni par ur domov. Tudi mucika in jarčice se takrat odpočijejo. E, pa dolgo tudi ne sme ostati na vasi, kajti dedku postane dolgčas, ker je vse mirno in tiho v sobi, pa gredó po njo. Tudi bojijo se za tega otročaja, da bi se ji kaj ne pripetilo.

Čuvajevi stanujejo tam za vasjo prav tik železnice v mali hišici. Takih hišic ste gotovo že dosti videli ob železniški progí, če ste se kam peljali. Postavljene so za železniške čuvaje. Tudi Lizikin oče so železniški čuvaj. Ker imajo vedno mnogo opravila, jim ne preostaja mnogo časa za Liziko, dasi jo imajo prav radi. Vlaki vedno drdrajo ves dan in skoro vso noč. Oče pa morajo biti vselej pri vlakcu. Pregledati morajo železniško progo, predno pride kak vlak, ali je vse v redu, da se ne pripeti kaka nesreča. Zapreti morajo pred vlakom tiste zapornice v svoji bližini ob železniški progí, kjer se s progo križa kaka cesta. Tako se torej z Liziko vidita čez dan le redkokrat in še takrat samo za kratek čas.

Matere pa nima več čuvajeva Lizika. Še v zibelki je bila, ko so ji umrli mamica. Prav nič jih ni poznala. Mater so ji nadomeščali, kolikor so mogli, dedek. Pitali so jo, zibali in pestovali, dokler je bila še prav majhna. In tako so se je s časoma tako privadili, da bi sedaj ne mogli biti brez nje. Vse bi rajši dali od sebe, nego Liziko. Seveda so se včasih tudi hudovali nad njo, če je bila preveč razposajena. Gotovo so ji že stokrat rekli, da je ne marajo več. No, pa Lizika je zopet prišla k njim, jih pobožala ter jim rekla, da ne bode več taka, in dedek so bili zopet — stari dobri dedek.

Sicer ima pa tudi ona odsile rada dedka. Ako jih kdaj razjezi, prosi jih takoj odpuščanja. Bilo bi ji preveč težko, ko bi bili dedek jezni nanjo. Včasih je po celo uro pri čevljarskem stolčku ter poslušá z ustmi in ušesi dedkove pripovedi. — Ej, kaj vse so ji že pravili dobri dedek! O kralju

Matjažu, o zakletih kraljičinah, o povodnem možu in o sto in sto drugih prečudnih dogodbah. Takrat je bila pač mirna čuvajeva Lizika, drugače pa ne. Zvečer pa ni nikdar preje zaspala, dokler niso prišli dedek k njeni posteljici in ji povedali kako povest.

Tako sta živela dedek in Lizika do letos. Letos pa je Lizika dokončala šesto leto. Oče so ji kupili nove knjige, in tako so jo peljali dedek nekega dne zapisat v šolo. Malo nerada je šla, a ker so ji pravili, kako prijetno bo v šoli, koliko lepih povesti bode slišala in se marsikaj dobrega naučila, je le dobila pogum.

Odkar pa hodi Lizika v šolo, se je čisto izpremenila. Kdor jo je preje videl in poznal, bi skoro misliti ne mogel, da je to tisto razposajeno otroče, katerega je bila polna vsa hiša še pred dobrim mesecem. Dedek jo imajo sedaj gotovo stokrat rajši, kakor so jo imeli preje. Za igrače se skoro ne zmeni več. Le tuptam se še malo poigra z muciko ali pa z jarčicami. Drugače ima pa vedno knjige v roki. Dedek so ji morali poiskati vse svoje in očetove knjige, da gleda v njih podobe.

Res čisto drugačna je postala. Zjutraj se komaj prebudi, že vstane, moli in se umije. Potem pa hitro pokliče dedka. „Dedek, dedek!“

„Kaj hočeš, Lizika?“

„Vprašajte me, če še znam, kar smo se včeraj učili!“

In dedek pristavijo k mizi stol, vzamejo Liziko na koleno, pa čitata. Lizika ne odneha preje, dokler prav dobro ne zna. Potem gre vsa vesela v šolo. Kadar pa pride iz šole domov, se takoj pohvali, kako je znala v šoli.

„Dedek, dedek moj!“

„Kaj je, Lizika, kaj?“

In dedek vzklonejo svojo sivo glavo od čevljarskega stolčka ter pogledajo veselo Liziko s smehljajočim obrazom.

„Jaz pa vem novo povest.“

„Res?“

„Da, gospod učitelj so jo nam povedali.“

„Tako? — Kakšna pa je?“

„Taka, da je vi gotovo ne veste, četudi jih znate toliko.“

„Mogoče. — Povej!“

Ej, Liziki se tako dobro zdi, če vé kakšno povest, katere niti njen ljubi dedek ne znajo. „No, le poslušajte!“

Potem pa začne pripovedovati tako živo, da se ji pordečé polna ličeca, da se ji živo svetijo tiste ljubke oči.

Dedek pa odložé čevljarsko orodje, prižgó si pipico ter poslušajo malo pripovedovalko. Kadar konča, jo pa pohvalijo, da si je dobro zapomnila. In Lizika je vsa srečna, če jo pohvalijo njen dobri dedek.

„No, kaj ste se pa še učili?“ „O, še dosti družega!“

Lizika hitro vzame knjigo in vse pokaže, kar so se novega učili v šoli. Potem pa z dedkom drugo jutro tisto ponovita.

E, rada se imata, rada, dedek in Lizika.

Iz raznih stanóv.

(Speval Taras Vaziljev.)

Jesihar.

„Hóla, hóla, mamice,
Jesiha mi odkupite;
Moj je hujši kakor strup,
Take robe ne dobíte.“

V veži vsaki postojim
Pa ponujam, da po hiši
Krepki moj odmeva glas,
Da sosedov pes me sliši.

Koliko bi pa spéčal,
Ako bi ne kričal vedno?
Kisli so ljudje takó,
Da ni govorjenja vredno.

Kostanjar.

Hej, kostanjar, to je nekaj,
Kar se vedno ne dobi;
Kajti kostanj samo enkrat
Vsako leto dozori.

Tàkrat pa s kostanjem v mesta
Grem, na Dunaj ali v Trst,
Kjer se včasih res prav mnogo
Spravi vinarjev pod prst.

To so mesta, ki kaj dajo —
A v Ljubljani — tam ni nič,
Enkrat bil sem tam, pa prišel
Suh domov sem kakor čič.

Sladkarija le in pivo
Tem zaspancem gre še v slast,
Ej, zato takó so bledi,
Kot bi jedli zajčjo mast.

Nikdar več ne bom te gledal
V megli, frančiškanski most!
Če zmrzaval bi ob tebi,
Dan na dan imel bi post.

V.

Gozdár.

Gozdarjev stan, prijeten stan —
Živim brezskrbno dan na dan;
Po gozdu z ljubo puško hodim
Pa sultana za sabo vodim.

Naj solnčeca pripeka žar,
Naj vije kroginkrog vihar,
Zavetja dá mi gosto drevje,
In streho dela mi vejevje.

A kadar vihra završi,
Nad mano votlo grom bobni;
Nad mano angel varih čuje,
Nesrečne smrti me varuje.

Šolski sluga.

No, med raznimi stanovi
Sluga tudi ni odveč,
Če premislite, da sukal
V bojih kdaj sem bridki meč.

Glejte to svetinjo zláto,
Glejte šepasto nogó;
To imam v spomin na vojsko,
To me v grob spremilo bo.

Službo zdaj imam prijetno,
Ves čas v šoli preživim,
Zvonec imenitni čuvam
In pozvanjam ure ž njim.

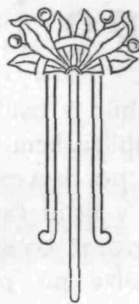
To samó me včasih draži,
Da učenček skoro vsak
Več dandanes že umeje
Kot Radeckijev vojak.

Pa naj bo! Kaj svet mi mari?
Mojih dni je broj seštet;
Drugi časi, drugi glasi —
V zemljo eni, drugi v svet.

Krčmar.

Prav lepo se dandanašnji
 Na gostilnici živi,
 In prav pridno zadnja leta
 Moj podbradek se redi.

Prej so rekali mi: Trska,
 Zdaj sem pa kot vinski sod;
 Aj, nekdanji siromaček
 Zdaj obilen je gospod.

Pridno in pošteno delam,
 Kar pod smrečico živim;
 Zdaj že malo bolj postopam,
 Da preveč se ne zredim.

Vsega sem že sit do grla,
 Le meso mi gre še v slast,
 In pa vince — moje vince! —
 Čast — recite! — komur čast!

Dodatek.

Urban iz Ribnice.

(Narodna v domačem dialektu.)

Sem z Ribence Urban,
 Po cajlem svajtu znan;
 Jest brihtne sem glave,
 Pa žlice imám nove.

Sem reku: kjer je veselica,
 Bi se predala kova žlica;
 Sem semkej se podau,
 De bi jih kej predau.

Jest hvalit se ne smejm,
 Le túlku vam povejm,
 De take robe nej,
 Ne ljatu ne drugej.

De bom pa jest Urban
 Pri vas še bolj poznan,
 Letu vam zdej povejm,
 K nej znanu vsem ljudejm.

Jest dejlam žlice vsake sorte,
 Kar se jih le zmislit morte,
 Škatejle, škateljce,
 Pa túd kúhavence.

Jest dejlam škafe in reščjeta,
 Rajte, brente, vsega šenta,
 Sem mojster jest od žlic,
 Čebru, keblu, kebluc.

Poslušajte vsi tedej,
 Kar se vam zdej povej
 Od žličnega gradu
 K' je tam per sklejdniku.

Kokú je lejpa ta posoda,
 Kjer se spravlja síuha roba;
 Letú je tisti grad,
 Poun krevljastih je žab.

Oh, žalosten ta svejt
 Je blu zerejs poprejd,
 Ko nej blu teh ljudi,
 De b' žlice dejlali.

Se skorjami so žüpo jejli,
 Sklejde na kolejna dejli,
 Od ujst je kapalu,
 Kok je blu tu grdu!

Prebrisani možje
 Od svetga Primože,
 Se zmislijo narprej,
 Kar se vam zdej povej.

Od šrocíh ujst so mero vzeli,
 So žlice dejlati začeli;
 So sturli robe te
 Za cejle dežeze.

Zdej so pa šli po svejt
 Po zimi in po lejt,
 Pa ne samu možje —
 Kar lejze inu gre.

Križem svejt so se podali,
 Síiho robo pontüjali;
 Vse mejsta in vasi
 So z žlicami obšli.

Vsak mora bit učan,
 Predajat robo sam;
 Če modru govori,
 Sí že kej perdobi.

Kíslu mlejku si zgovarja,
 V torbo krúha, v mošnjó dnarja.
 Ko robo vso preda, na,
 Nej denarja, nej blaga.

Nej denarja nej blaga,
 Ker vse ze vinu da.

Priobčil I. Podboj.

Lepo je bilo!

Spisal Glávor.

Gotovo lepo je bilo v tistih časih, ko smo še tekali in se podili po Ljubljanskem gradu, ko smo se prekucevali po travnikih, plezali po drevesih, ko smo se po hlačah drsali po bregu navzdol; v tistih časih, ko smo strgali črevljev in obleke, da je bilo groza; ko smo padali po klancu in se smejali in hkrati brisali si solze po potnem in zaprašenem licu; ko smo prihajali zvečer domov lačni, raztrgani, zamazani, opraskani in pobiti ter se splazili potepeno v kot, prepričani, da ne pojde vse kar tako mirno in gladko — gotovo, lepo je bilo takrat. In drugi dan smo zopet odrinili zdoma, saj oče so nama končno vendarle spet dovolili:

„Na, ker so počitnice! Saj potem . . .“

No mi se nismo zmenili, kaj bo potem, ampak dirjali smo ven, tjakaj, kjer sta nas že čakala inženirjeva Pavel in Ivan, potem Obsrednikov Tonček in pa profesorjev Mirko, tisti mali, ki je jedel spomladi rjave hrošče, da smo ga gledali z nekakim svetim strahom, akopram je bil manjši od nas. Nato pa smo odrinili v breg.

„Kaj bomo danes počeli?“ vprašal je Tonček.

„Jaaa“, vzdihnil je Ivan, ki je hodil preteklo leto v prvo latinsko šolo in je imel ponavljalni izpit v naravoslovju, „jaz se bom zdaj nekoliko učil“, in iznova je pogledal ono rdečezvezano knjigo, ki jo je imel s seboj, tako žalostno, da se nam je zasmilil v dno čutečih src.

„Se boš pa jutri, Ivan“, dejal sem mu tolažilno.

On pa se je boril nekaj časa sam s seboj . . . a mi smo čakali nestrpno, kaj bo prišlo iz njegovih ust, ker on je bil i po velikosti i po učecnosti naš vodnik in brez njega nam je bilo dolg čas.

Pa nazadnje se je le odločil za učenje. Mi pa smo sklenili skušati, kdo bo najpreje pritekkel po vsem bregu navzdol. In stekli smo na vrh ter se spustili navzdol. Jaz sem tekel kakor splašen konj ter prehitel vse druge — imel sem že opravičene misli in nade, da si bom pridobil časti in slave; veselje me je navdalo in srce se mi je zasmejala, ko sem se ozrl, kje so drugi. — A isti trenutek sem padel in se še trikrat prevalil po bregu. In vrhtega je priletel zdaj še Pavel kakor bomba in trusnil kosti svojega rojstva po meni. Tonček pa je bil tačas že spodaj in se je nama poredno smejal, da so se mu tresle hlačice.

Tedaj pa se je nam vsem zazdelo, da se je Ivan že dovolj dolgo učil, in šli smo ponj. Ivan pa je imel razobešene svoje ude po vejah drevesa, kakor perica svoje perilo, in gledajoč v nebo je gonil in gonil: „Lev, der Löwe, felis leo . . .“ Ko pa smo mi prišli, nagnil se je z drevesa, pogledal nas in potem knjigo in zopet nas in zopet knjigo. „Lev, der Löwe, Telis leo“.

In zgodilo se je, česar smo si želeli. Kakor veverica se je prijel za vevjo in skočil med nas in takoj nam je dal povelje: „Trdnjavo zidat!“

Mi pa smo z največjim navdušenjem zgradili iz kamena trdnjavo, močno in lepo trdnjavo. Bila je tako trdna, da je smel Mirko stopiti na zid in ni se podrl.

Naredili smo si tudi loke. Zanje in za puščice smo polomili in porezali vse leske, kar smo jih dobili. Tako smo se oborožili vsi v kratkem času, in da je bila takrat vojna s Turki, morda bi bili šli celó nanje . . . Tako pa nas je le Ivan razdelil v dva tabora; eden je imel napadati trdnjavo, drugi jo pa varovati. In napadovalcem poglavar sem bil jaz, in nisem bil malo ponosen na svojo čast.

In dal sem znamenje! Naskočili smo. Krik in šum se je dvigal do neba. Prah je napolnil ozračje. Sikanje pušic in sumljivo pokanje s palicami je pričalo, da se bije ljut boj. Kaj boj? — Še vse hujše je bilo. Vzdihi ranjencev so se razlegali po bojnem polju . . .

A ko je bila bitka končana, sem imel jaz krvav nos, Ivan raztrgane hlače, Mirko je ležal na tleh in točil bridke solze, Pavel pa je skakal po eni nogi in delal obraz, kot bi ga dobila mama, da je preiskoval njeno škatljo za sladkor . . . Tonček se nam je pa zopet vsem smejal.

Toda mi smo planili složno nanj in mu preštevali kosti . . .

Tako smo zapravili dan za dnevom, da je prišla jesen in ž njo šola.

Da, lepo je bilo tedaj, ko še nismo poznali drugega zla kot očetovo šibo; ko v svoji nedolžnosti še nismo vedeli, kaj je svet, kaj življenje, tedaj, ko še nismo imeli skrbi, ko smo bili srečni . . . Res, lepo je bilo . . .

A zdaj je drugače, mnogo mnogo drugače!

Listje in cvetje.

Iz zaklada naših pregovorov.

42. Kjer je volja, tam je pot.

Ta krepki pregovor nam je menda došel z Angleškega*), a je vreden, da si ga ogledamo nekoliko natančneje.

Za vsako količkaj imenitno delo je treba treh reči: znanja, moči in volje. Če torej hoče kdo kaj narediti, mora najprej vedeti, kako se naredi; mora imeti potrebna sredstva, da more izvršiti to, kar zna; volja ga mora pa pripraviti do tega, da se res loti dela. Vse troje je potrebno; a zdi se mi, da je volja še najbolj, zakaj kjer ni odločne volje, tam ni potrebnega znanja, pa tudi ne one moči, ki zagotovi uspeh. Pregovor: „Kjer je volja, tam je pot“ ima torej trojen pomen: 1. Kdor ima res jekleno voljo, si bo tudi ob najtežavnejših podjetjih znal poiskati primerna sredstva, torej tako pot, ki ga more privedi do uspeha. 2. Kdor ima trdno voljo, se bo tudi srčno lotil težkega dela ter tako dolgo vztrajal na poti, ki jo je spoznal za pravo, dokler ne pride do konca. 3. Kdor ima odločno voljo, se tudi ne ustraši nobenih nasprotstev, ki mu hočejo preprečiti izbrano pot. Kdor torej hoče doseči svoj namen, si mora poiskati

*) Where there is a will, there is a way.

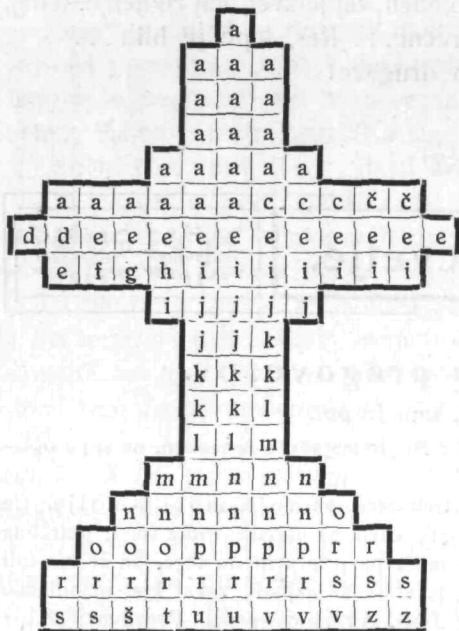
pravo pot, jo nastopiti in po nji vztrajno hoditi ter junaško premagati tudi nasprotnike, ki mu hočejo pot zgraditi ali preprečiti.

Koliko premore krepka volja, nam je med drugimi prav lepo pokazal slavni govornik Demosten. Na vsak način je hotel biti izvrsten govornik. A ko je prvikat nastopil, se je pokazalo, da kar nič ne ume te umetnije, osmešil se je korenito. Pa mislil si je: Če ne znaš, se pa nauči! Kako pa? Odpravi napake, pa vadi se toliko časa, da boš mojser. In takoj nastopi začrtano pot. Imel je jezikvo napako, da ni mogel lepo izgovarjati nekaterih besedi, sape pa tako malo, da daljšega stavka ni mogel izgovoriti brez odmora. Pa kako si pomaga? Vsak dan se vadi v deklamovanju; malih kamenčkov si dene v usta in semtertja gredé glasno deklamuje. Celo k morju hodi in na bregu — ob času najhujših viharjev, obrnjen proti šumečim in bobnečim valovom glasno poizkuša svoje govore, da bi se privadil divjemu šumenju nemirne množice. — Imel je tudi slabo navado, da je med govorom eno ramo višje držal mimo druge, kar je bilo zelo nepriključivo. Da bi odpravil tudi to napako, dá si pri ozkem odru, kjer se je pripravljaj na govore, tikoma nad ramo narediti zbadasto železo, da bi ga takoj zbadlo, ko bi se v govorniški navdušenosti izpozabil in po stari navadi ramo previsoko vzdignil. Tako je dosegel svoj namen, zdaj slovi med prvimi govorniki vsega sveta in vseh časov.

Pač res: „Kjer je volja, tam je pot.“ Pomni, draga mladina, da tudi tebi je prva naloga, — naloga vseh nalog, da si utrjuj svojo dobro voljo: z molitvijo, z milostni svetih zakramentov in sv. maše, po priprošnji device Marije, angelov in svetnikov, s posnemo plemenitih vzornikov itd. Da, imej trdno voljo v srcu, pa te ne bo nobena moč ustavila na tvoji poti, ki pelje do časne in večne sreče!

Križna zastavica.

(Priobčil A. S.)

Ako je zastavica prav razrešena, se bere po sredi od zgoraj navzdol ime imenitnega avstr. vojskovodja. Besede po vrsti značijo: 1. soglasnik, 2. reč, ki je v vsaki hiši zelo potrebna, 3. mesto v Italiji, 4. žensko krstno

ime, 5. otroško krstno ime, 6. vedo, 7. imeniten dogodek iz Kristusovega življenja, 8. Avstrijsko deželo, 9. ime dneva v tednu, 10. števnik, 11. žuželko, 12. rastlino, 13. žensko krstno ime, 14. nov denar, 15. star denar, 16. azijsko deželo, 17. dva slovanska naroda, 18. Duhovni red.

Šaljiva vprašanja.

1. Zakaj natakariji pomivajo kupice (kozarce)?
2. Zakaj bogati gospodje tako radi zidajo nove hiše?
3. Kaj se bolj vidi po noči kot po dnevi?

(Rešitev in imena rešilcev prih.)

Novе knjige in listi.

Kržič Anton: „Boj zoper lažnivost“. (Ponatis iz „Angelčka.“) V Ljubljani 1903. Izdalo „Katol. društvo detoljubov“. Tisk Katol. tiskarne. Str. 48. Cena 10 vin. — Ker je greh, kateremu je napovedala boj ta drobna knjižica, zelo razširjen, žal, že tudi med mladino, je tako berilo ne le koristno, marveč celo potrebno. In jako zaslužno delo je storilo omejneno društvo, ker je omogočilo s posebno izdajo, da se boče v širše kroge glasil bojni klic zoper to nadležno sovražnico krščanskega življenja, — zoper ostudno laž. Da pa res doseže društvo svoj namen, je seveda odvisno od vzgojiteljev mladine in naroda, ki naj bi pridno širili med Slovenci to in druge družtvene knjižice.

„Vrtec“ izhaja 1. dné vsacega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 5 K 20 h, za pol leta 2 K 60 h — Uredništvo in upravnštvo sv. Petra cesta št. 76, v Ljubljani.

Izdaje društvo „Pripravniški dom“. — Urejuje Ant. Kržič. — Tiska Katoliška Tiskarna v Ljubljani.